

Asia: VN/10618/2024

Lausuntopyyntö: Kuluttajansuojalain uudistaminen vihreän siirtymän edistämiseksi – Työryhmän mietintö

1. Yleiset huomionne

Mietintö koskee vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin ja tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöön panemiseksi laadittua ehdotusta. MTK:n lausunto koskee kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpanoa, joka toteutetaan mm. kuluttajansuojalakia muuttamalla.

2. Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Direktiivin täytäntöön panemiseksi ehdotetaan muutoksia ja täydennyksiä, jotka koskevat markkinoinnissa annettavia tietoja sekä elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ennen sopimuksen tekemistä. Muutoksilla pyritään lisäämään kuluttajien tietämystä hyödykkeiden ympäristövaikutuksista ja puuttumaan totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien ympäristöväittämien esittämiseen. MTK kannattaa muutosten tavoitteita, mutta on huolissaan, johtavatko muutokset kaikilta osin haluttuun lopputulokseen.

Taustalla olevan direktiivin tavoitteena on taata elinkeinonharjoittajille tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla ja että kuluttajat voivat valita tietoon perustuen tuotteita, jotka ovat ympäristön kannalta parempia kuin kilpailevat tuotteet. Tavoite siirtyy luonnollisesti myös kansalliseen täytäntöönpanoon. Ympäristöön ja muuhun kestäväyyteen liittyvien väitteiden tueksi on esitettävä puolueettomat perustelut. MTK on huolissaan tästä aiheutuvista lisäkustannuksista, jotka voivat vähentää pienempien elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia kilpailla kestävyysmerkinnöillä suurempiin toimijoihin nähden. Koska vain osa tuottajista kykenee osallistumaan sertifiointeihin tai standardeihin niiden kustannusten takia, johtavat ne toisaalta kuluttajia myös harhaan. Kuluttaja saattaa päätyä ostamaan ”merkityn tuotteen”, vaikka tosiasiaassa ”merkitsemätön tuote” olisi tätäkin ympäristöystävällisempi. Näin ollen pientuottajien voi olla entistä vaikeampi saada tuotteitaan kaupaksi ja suurten, usein monikansallisten, yritysten asema markkinoilla paranee enti-sestään. MTK pitää tämän suuntaista kehitystä huolestuttavana.

Mietinnössä on tarkastelu muutosten vaikutusta mm. viranomaisiin, kuluttajiin ja elinkeinoharjoittajiin, joina tässä yhteydessä pidetään lähinnä tuotteiden valmistajia ja pakkaajia. Elinkeinoharjoittajien hallinnollinen taakka ja kustannukset lisääntyvät, kun mm. jo pakattuja tuotteita tulee hävittää tai pakkauksia, ja pahimmillaan koko brändi, tulee uusia. Tämä voi olla erityisesti pienille tuottajille kohtalokasta, ja seuraukset näkyvät niin kuluttajille tarjottavien tuotteiden valikoimassa kuin laajemmin erilaisina yhteiskuntavaikutuksina.

MTK huomauttaa, että vaikutusten tarkastelusta jäävät kokonaan pois raaka-aineiden tuottajat ja vaikutusta myös heihin tulisi tarkastella. Jotta tuotteen ympäristöväättämät voidaan varmentaa, tarvitaan tietoa myös tuotteen raaka-aineesta ja sen tuotantotavoista. Tämä tieto on vain raaka-aineen tuottajilla kuten maanviljelijöillä ja metsänomistajilla. Tiedon luovuttamisen tulee olla vapaaehtoista ja tiedon omistajan tulee saada tiedosta kohtuullinen korvaus. Pahimmassa tapauksessa päädytään tilanteeseen, jossa teollisuus ei osta raaka-ainetta tuottajilta ilman tuotantoon liittyvää dataa, mikäli teollisuuden ja kaupan välinen myynti vaikeutuu ilman näitä tuotantotietoja. Lopputuloksena on, että kuluttajien ympäristöystävällisestä tuotteesta maksama mahdollisesti korkeampi hinta jää viimekädessä kaupan hyödyksi

2.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

-

2.2 Valtioneuvoston asetuksen uudistaminen ja perustelumuistio

-

2.3 Valvonta ja seuraamukset

-

2.4 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.3.2026, ja sen nojalla annettuja säännöksiä on alettava soveltaa 27.9.2026. Direktiivissä ei ole huomioitu sitä, että elinkeinoharjoittajien varastoissa voi olla sääntelyn soveltamisen alkaessa vielä tuotteita, joiden merkinnät eivät vastaa kaikilta osin ympäristöväättämiä ja kestävyysmerkintöjä koskevia uusia vaatimuksia. Pahimmillaan tuotteet, jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaan, voisi olla tarpeen hävittää. (Ks. tarkemmin työryhmän mietinnön s. 61–62).

Mietinnössä todetun mukaisesti Suomi pyrkii edelleen löytämään ratkaisua tähän direktiivin tavoitteiden vastaiseen kielteiseen ympäristövaikutukseen sekä yrityksille aiheutuvaan liiketaloudelliseen tappioon ja hallinnolliseen taakkaan neuvottelemalla asiasta Euroopan komission kanssa.

Jatkovalmistelussa arvioidaan, miten mietinnössä esiin nostettu ongelma olisi ratkaistavissa. Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa siihen, mitä vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin artikloja siirtymäratkaisun tulisi koskea ja miten mahdollinen siirtymä tulisi toteuttaa.

MTK kannustaa Suomea jatkamaan neuvotteluja, jotta käyttökelpoisten tuotteiden tarpeettomalta hävittämiseltä vältytään sen aiheuttamien kustannusten ja ympäristöhaittojen vuoksi. Esimerkiksi jo pakattujen tuotteiden, joilla on parasta ennen päiväys, tulisi saada olla markkinoilla vähintään ko. päivään asti.

Yleisesti ottaen siirtymäajan tulisi olla niin pitkä, että varastossa normaalisti olevat pakkausmateriaalit ehditään käyttää. Tämä ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että viime metreillä hankitaan varastoon suuret määrät pakkausmateriaalia, joka sisältää kiellettyä viestintää.

3. Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

-

3.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

-

3.2 Jätelain muutokset

-

3.3 Valvonta ja seuraamukset

-

4. Vaikutusten arviointi

-

4.1 Yleiset huomionne

-

4.2 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

-

4.3 Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

-

5. Ehdotus korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi. Tavaroiden korjaamisdirektiivin 13 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat vähintään yhden toimenpiteen, jolla edistetään korjaamista. Jäsenvaltion on ilmoitettava siitä Euroopan komissiolle viimeistään 31.7.2029. Työryhmä ei ole tässä vaiheessa päättänyt esittämään mitään yksittäistä toimenpidettä artiklan täytäntöön panemiseksi. Voitte kuitenkin alla ehdottaa näkemyksenne korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi.

-

6. Muut huomiot

Euroopan komissio on antanut myös vihreät väittämät -direktiiviehdotuksen vuonna 2023. Se sisältää samoja elementtejä kuin nyt toimeenpantava vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi. Monia haasteellisia kysymyksiä sisältäneen ehdotuksen käsittely on kuitenkin pysähdyksissä. Koska ko. direktiiviehdotus on merkityksellinen myös kuluttajansuojadirektiivin osalta, olisi molemmat direktiivit tulleet käsitellä ja toimeenpanna yhtäaikaaisesti.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Airi Kulmala

Leena Kristeri

asiantuntija

elinvoimajohtaja

Kulmala Airi

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.